ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 18ης Οκτωβρίου 2007 *

Στην υπόθεση C-195/06,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Bundeskommunikationssenat (Αυστρία) με απόφαση της 4ης Απριλίου 2006, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 27 Απριλίου 2006, στο πλαίσιο της δίκης

Kommunikationsbehörde Austria (KommAustria)

κατά

Österreichischer Rundfunk (ORF),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, J. Malenovský (εισηγητή) και T. von Danwitz, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 29ης Μαρτίου 2007,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— το Kommunikationsbehörde Austria [Αυστριακό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο] (KommAustria), εκπροσωπούμενο από τον M. Ogris,

— η Österreichischer Rundfunk [Αυστριακή Ραδιοφωνία και Τηλεόραση] (ORF), εκπροσωπούμενη από τον S. Korn, Rechtsanwalt,

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον I. M. Braguglia, επικουρούμενο από τον M. Fiorilli, avvocato dello Stato,

— η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Fernandes και J. Marques Lopes,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τους T. Harris και M. Hoskins,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους G. Braun και E. Montaguti,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Μαΐου 2007,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1989, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων (ΕΕ L 298, σ. 23), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997 (ΕΕ L 202, σ. 60, στο εξής: οδηγία 89/552).

2 Η υπό κρίση αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Kommunikationsbehörde Austria (στο εξής: KommAustria) και της Österreichischer Rundfunk (στο εξής: ORF) αναφορικά με τον χαρακτηρισμό ως «τηλεαγοράς» ή «τηλεοπτικής διαφήμισης» ενός τυχηρού παιγνίου στο πλαίσιο εκπομπής της ORF με τίτλο «Quiz-Express».

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

3 Σύμφωνα με τη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/552:

«[...] η παρούσα οδηγία προβλέπει τις ελάχιστες αναγκαίες διατάξεις για την κατοχύρωση της ελευθερίας των τηλεοπτικών μεταδόσεων· [...]»

4 Σύμφωνα με την εικοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας αυτής:

«[...] προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης και σωστή προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, δηλαδή των τηλεθεατών, είναι ουσιώδες η τηλεοπτική διαφήμιση να υπόκειται σε ορισμένο αριθμό ελάχιστων προτύπων και κριτηρίων και να έχουν τα κράτη μέλη την ευχέρεια να καθορίζουν λεπτομερέστερους ή αυστηρότερους κανόνες και, κάποτε, διαφορετικούς όρους για τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς που υπάγονται στη δικαιοδοσία τους·»

5 Το άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[...]

«γ) "τηλεοπτική διαφήμιση": κάθε μορφή τηλεοπτικής ανακοίνωσης που μεταδίδεται έναντι πληρωμής ή αναλόγου ανταλλάγματος ή για λόγους αυτοπροβολής, από μια δημόσια ή ιδιωτική επιχείρηση στο πλαίσιο εμπορικής, βιομηχανικής ή βιοτεχνικής δραστηριότητας ή άσκησης ελευθέριου επαγγέλματος, με σκοπό την προώθηση της παροχής αγαθών ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων ακινήτων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, έναντι πληρωμής·

[...]

«στ)"τηλεαγορά": άμεσες προσφορές που εκπέμπονται προς το κοινό με σκοπό την παροχή αγαθών ή υπηρεσιών, έναντι πληρωμής, συμπεριλαμβανομένων ακινήτων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.»

6 Το άρθρο 10 της οδηγίας 89/552 ορίζει τα εξής:

«1. Η τηλεοπτική διαφήμιση και η τηλεαγορά πρέπει να αναγνωρίζονται εύκολα ως τέτοιες και να διακρίνονται σαφώς από τα άλλα μέρη του προγράμματος με τη χρησιμοποίηση οπτικών ή/και ακουστικών μέσων.

2. Τα μεμονωμένα διαφημιστικά μηνύματα και τα μηνύματα τηλεαγοράς πρέπει να παραμείνουν η εξαίρεση.

3. Η διαφήμιση και η τηλεαγορά δεν χρησιμοποιούν τεχνικές που απευθύνονται στο υποσυνείδητο.

4. Απαγορεύεται η συγκεκαλυμμένη διαφήμιση και τηλεαγορά.»

7 Το άρθρο 18 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«1. Η αναλογία του χρόνου μετάδοσης που αφιερώνεται σε μηνύματα τηλεαγοράς, διαφημιστικά μηνύματα και λοιπές μορφές διαφήμισης, εκτός των χρονοθυρίδων της τηλεαγοράς κατά την έννοια του άρθρου 18α, δεν πρέπει να υπερβαίνει το 20 % του ημερήσιου χρόνου μετάδοσης. Ο χρόνος μετάδοσης των διαφημιστικών μηνυμάτων δεν πρέπει να υπερβαίνει το 15 % του ημερήσιου χρόνου μετάδοσης.

2. Η αναλογία του χρόνου μετάδοσης διαφημιστικών μηνυμάτων και μηνυμάτων τηλεαγοράς μέσα σε κάθε δεδομένη ωρολογιακή ώρα δεν πρέπει να υπερβαίνει το 20 %.

3. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, η διαφήμιση δεν περιλαμβάνει:

— τις ανακοινώσεις του ραδιοτηλεοπτικού σταθμού σχετικά με τα δικά του προγράμματα και τα δευτερεύοντα προϊόντα που παράγονται αμέσως από τα προγράμματα αυτά,

— τις τηλεοπτικές κοινωφελείς ανακοινώσεις και εκκλήσεις για αγαθοεργίες που μεταδίδονται δωρεάν.»

Η εθνική νομοθεσία

8 Ο αυστριακός ομοσπονδιακός νόμος για τη ραδιοτηλεόραση (Bundesgesetz über den Östereichischen Rundfunk, *BGBl.* I, 83/2001, στο εξής: ORF-Gesetz) μετέφερε στο εσωτερικό δίκαιο την οδηγία 89/552.

9 Το άρθρο 13, παράγραφοι 1 έως 3, του ORF-Gesetz ορίζει τα εξής:

«1. Η [ORF] δύναται, στο πλαίσιο των ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων της, να παραχωρεί χρόνο μετάδοσης για εμπορικές διαφημίσεις έναντι πληρωμής. Συνιστά εμπορική διαφήμιση κάθε μορφή μηνύματος που μεταδίδεται έναντι πληρωμής ή αναλόγου ανταλλάγματος ή για λόγους αυτοπροβολής στο πλαίσιο εμπορικής, βιομηχανικής ή βιοτεχνικής δραστηριότητας ή άσκησης ελευθέριου επαγγέλματος, με σκοπό την προώθηση της παροχής υπηρεσιών ή αγαθών, συμπεριλαμβανομένων ακινήτων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, έναντι πληρωμής.

2. Απαγορεύεται η [ORF] να παραχωρεί χρόνο για τη μετάδοση άμεσων προσφορών που εκπέμπονται προς το κοινό με σκοπό την παροχή υπηρεσιών ή αγαθών, έναντι πληρωμής, συμπεριλαμβανομένων ακινήτων, δικαιωμάτων και υποχρεώσεων (τηλεαγορά).

3. Η τηλεοπτική διαφήμιση πρέπει να αναγνωρίζεται εύκολα ως τέτοια. Πρέπει να διακρίνεται σαφώς από τα άλλα μέρη του προγράμματος με τη χρησιμοποίηση οπτικών ή/και ακουστικών μέσων.»

10 Το άρθρο 11 του ομοσπονδιακού νόμου που ίδρυσε το KommAustria και το Bundeskommunikationssenat (Bundesgesetz über die Einrichtung einer Kommunikationsbehörde Austria und eines Bundeskommunikationssenates, *BGBl.* I, 32/2001, στο εξής: KOG), όπως ίσχυε κατά την περίοδο των πραγματικών περιστατικών ορίζει τα εξής:

«1. Ιδρύεται το Bundeskommunikationssenat στο πλαίσιο της ομοσπονδιακής Καγκελλαρίας για τον έλεγχο των αποφάσεων του [KommAustria] και τον νομικό έλεγχο της [ORF].

2. Το Bundeskommunikationssenat αποφασίζει σε τελευταίο βαθμό:

— επί προσφυγών κατά αποφάσεων του KommAustria, με εξαίρεση τις προσφυγές στο πλαίσιο διοικητικών υποθέσεων ποινικής φύσεως·

— επί ενστάσεων, αιτήσεων και στο πλαίσιο διαδικασιών με αντικείμενο διοικητικές παραβάσεις, βάσει των διατάξεων του ORF-Gesetz.

3. Οι αποφάσεις του Bundeskommunikationssenat δεν ακυρώνονται ούτε τροποποιούνται δια της διοικητικής οδού. Προσφυγές κατά των αποφάσεών του μπορούν να ασκηθούν ενώπιον του Verwaltungsgerichtshof [Διοικητικού Πρωτοδικείου].

[...]»

11 Το άρθρο 11α του KOG ορίζει τα εξής:

«1. Το Bundeskommunikationssenat αποφασίζει επί ενστάσεων του KommAustria σχετικά με παραβάσεις των άρθρων 13 έως 17 και 9, παράγραφος 4, και 18 του ORF-Gesetz, καθόσον τα δύο τελευταία άρθρα αναφέρονται σε συγκεκριμένες διατάξεις των άρθρων 13 έως 17 του ORF-Gesetz. Το KommAustria δύναται προς τούτο να καταθέσει τις απόψεις του.

[...]»

12 Το άρθρο 12 του KOG προβλέπει τα εξής:

«1. Στη σύνθεση του Bundeskommunikationssenat μετέχουν πέντε μέλη, από τα οποία τα δύο είναι δικαστές. Τα μέλη του Bundeskommunikationssenat είναι ανεξάρτητα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και δεν δέχονται ούτε υποδείξεις ούτε εντολές. Το Bundeskommunikationssenat εκλέγει τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρό του από τα μέλη του που έχουν τη δικαστική ιδιότητα.

2. Τα μέλη του Bundeskommunikationssenat διορίζονται για εξαετή θητεία από τον ομοσπονδιακό πρόεδρο μετά από πρόταση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Για κάθε μέλος διορίζεται αναπληρωτής σε περίπτωση κωλύματος.

[...]»

13 Το άρθρο 20, παράγραφος 2, του ομοσπονδιακού Συντάγματος ορίζει τα εξής:

«Εάν ομοσπονδιακός νόμος ή νόμος Land ιδρύει συλλογικό όργανο που αποφασίζει σε τελευταίο βαθμό, του οποίου οι αποφάσεις δεν μπορούν να ακυρωθούν ούτε να τροποποιηθούν δια της διοικητικής οδού και στη σύνθεση του οποίου μετέχει τουλάχιστον ένας δικαστής, τα λοιπά μέλη του εν λόγω συλλογικού οργάνου δεν δέχονται υποδείξεις κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14 Το KommAustria, με έγγραφο της 20ής Μαΐου 2005, υπέβαλε, κατόπιν τηρήσεως προηγούμενης διαδικασίας, ένσταση ενώπιον του Bundeskommunikationssenat λόγω παραβάσεως, εκ μέρους της ORF, του άρθρου 13, παράγραφος 2, του ORF-Gesetz. Το KommAustria ισχυρίζεται ότι στην εκπομπή «Quiz-Express» που μετέδωσε η ORF παραχωρήθηκε χρόνος για τηλεαγορά κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου αυτού.

15 Η εν λόγω εκπομπή προτρέπει το κοινό, μέσω του παρουσιαστή και της εμφάνισης στην οθόνη ενός ειδικού τηλεφωνικού αριθμού, να συμμετάσχει σε τυχηρό παίγνιο καλώντας τον αριθμό αυτό έναντι πληρωμής 0,70 ευρώ στην τηλεφωνική εταιρία με την οποία η ORF έχει συνάψει συμφωνία. Το τυχηρό παίγνιο αποτελείται από δύο μέρη: το πρώτο μέρος περιλαμβάνει ένα τυχαίο στοιχείο, δηλαδή για να βγει ο ενδιαφερόμενος στον αέρα πρέπει να τύχει σε συγκεκριμένη τηλεφωνική γραμμή· στο δεύτερο μέρος, ο τηλεθεατής που επιλέχθηκε απαντά σε ερώτηση της εκπομπής. Τα πρόσωπα που δεν βγαίνουν στον αέρα συμμετέχουν σε κλήρωση για το «βραβείο της εβδομάδας».

16 Το Bundeskommunikationssenat, αφού εξέτασε τα επιχειρήματα του KommAustria, έκρινε ότι παρόμοια εκπομπή δύναται να χαρακτηριστεί ως «τηλεαγορά». Το Bundeskommunikationssenat θεώρησε ότι, στο πλαίσιο της άσκησης των δικαστικών αρμοδιοτήτων του, σε αυτό εναπόκειται να εξετάσει αν τα μηνύματα που μεταδόθηκαν στο πλαίσιο της εκπομπής αυτής ή μέρους της παραβιάζουν άλλες διατάξεις του ORF-Gesetz, ιδίως τις διατάξεις περί διαφημίσεων. Πάντως, θεώρησε επίσης ότι, αφού οι εφαρμοστέες εθνικές διατάξεις μεταφέρουν στην εσωτερική έννομη τάξη την οδηγία 89/552, πρέπει να ερμηνευθούν υπό το φως της οδηγίας αυτής.

17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundeskommunikationssenat αποφάσισε να αναβάλει την έκδοση οριστικής απόφασης και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει το άρθρο 1, στοιχείο στ΄, της οδηγίας 89/552 [...] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ως "τηλεαγορά" νοούνται και οι εκπομπές ή τα μέρη εκπομπών στο πλαίσιο των οποίων ραδιοτηλεοπτικός σταθμός παρέχει στους τηλεθεατές τη δυνατότητα να μετάσχουν δια της απευθείας κλήσεως ειδικών τηλεφωνικών αριθμών και, ως εκ τούτου, έναντι πληρωμής σε τυχηρό παίγνιο του εν λόγω τηλεοπτικού σταθμού;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο ερώτημα αυτό, πρέπει το άρθρο 1, στοιχείο γ΄, της οδηγίας 89/552 [...] να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ως "τηλεοπτική διαφήμιση" νοούνται και τα μηνύματα που μεταδίδονται κατά τη διάρκεια εκπομπών ή μερών εκπομπών, στο πλαίσιο των οποίων ο ραδιοτηλεοπτικός σταθμός παρέχει στους τηλεθεατές τη δυνατότητα να μετάσχουν δια της απευθείας κλήσεως ειδικών τηλεφωνικών αριθμών και, ως εκ τούτου, έναντι πληρωμής σε τυχηρό παίγνιο του εν λόγω ραδιοτηλεοπτικού σταθμού;»

Επί του παραδεκτού των προδικαστικών ερωτημάτων

18 Καταρχάς, πρέπει να εξεταστεί αν το Bundeskommunikationssenat είναι δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 234 ΕΚ και, συνακόλουθα, αν τα προδικαστικά ερωτήματα υποβάλλονται παραδεκτώς.

19 Κατά πάγια νομολογία, το Δικαστήριο, προκειμένου να εκτιμήσει αν το αιτούν όργανο είναι δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 234 ΕΚ, ζήτημα που εμπίπτει αποκλειστικά στο κοινοτικό δίκαιο, λαμβάνει υπόψη μια σειρά στοιχείων, όπως είναι η ίδρυση του οργάνου αυτού με νόμο, η μονιμότητά του, ο δεσμευτικός χαρακτήρας της δικαιοδοσίας του, ο κατ' αντιμωλία χαρακτήρας της ενώπιόν του διαδικασίας, η εκ μέρους του οργάνου αυτού εφαρμογή των κανόνων δικαίου, καθώς και η ανεξαρτησία του (βλ., ιδίως, απόφαση της 31ης Μαΐου 2005, C-53/03, Syfait κ.λπ., Συλλογή 2005, σ. I-4609, σκέψη 29, και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και απόφαση της 14ης Ιουνίου 2007, C-246/05, Häupl, Συλλογή 2007, σ. I-4673, σκέψη 16).

20 Συναφώς, υπενθυμίζεται, αφενός, ότι από τις διατάξεις των άρθρων 11, 11α και 12 του KOG προκύπτει, αναμφιβόλως, ότι το Bundeskommunikationssenat πληροί τα κριτήρια της ίδρυσης με νόμο, της μονιμότητάς του, του δεσμευτικού χαρακτήρα της δικαιοδοσίας, του κατ' αντιμωλία χαρακτήρα της ενώπιόν του διαδικασίας και της εκ μέρους του οργάνου αυτού εφαρμογής των κανόνων δικαίου.

21 Αφετέρου, διαπιστώνεται ότι οι διατάξεις του άρθρου 12 του KOG, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 20, παράγραφος 2, του Bundes-Verfassungsgesetz, εγγυώνται την ανεξαρτησία του Bundeskommunikationssenat.

22 Εντεύθεν συνάγεται ότι το Bundeskommunikationssenat πρέπει να θεωρηθεί ως δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 234 ΕΚ και, ως εκ τούτου, τα ερωτήματά του υποβάλλονται παραδεκτώς.

Επί της ουσίας

23 Το αιτούν δικαστήριο, με τα ερωτήματά του τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, ερωτά, στην ουσία, αν το άρθρο 1 της οδηγίας 89/552 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εμπίπτουν στον ορισμό της τηλεαγοράς ή, ενδεχομένως, της τηλεοπτικής διαφήμισης, οι εκπομπές ή τα μέρη εκπομπών κατά τη διάρκεια των οποίων οι ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί παρέχουν στους τηλεθεατές τη δυνατότητα να μετάσχουν δια της απευθείας κλήσεως ειδικού τηλεφωνικού αριθμού και, ως εκ τούτου, έναντι πληρωμής σε τυχηρό παίγνιο.

24 Υπενθυμίζεται ότι από τις απαιτήσεις τόσο της ομοιόμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου όσο και της αρχής της ισότητας απορρέει ότι στο περιεχόμενο μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, η οποία δεν παραπέμπει ρητώς στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και της σημασίας της, πρέπει κανονικά να δίδεται σε όλη την Κοινότητα αυτοτελής και ομοιόμορφη ερμηνεία, η οποία πρέπει να ανευρίσκεται με βάση τα συμφραζόμενα και τον σκοπό που επιδιώκει η σχετική κανονιστική ρύθμιση (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 18ης Ιανουαρίου 1984, 327/82, Ekro, Συλλογή 1984, σ. 107, σκέψη 11· της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, C-287/98, Linster, Συλλογή 2000, σ. I-6917, σκέψη 43· της 17ης Μαρτίου 2005, C-170/03, Feron, Συλλογή 2005, σ. I-2299, σκέψη 26, και της 14ης Δεκεμβρίου 2006, C-316/05, Nokia, Συλλογή 2006, σ. I-12083, σκέψη 21).

25 Το περιεχόμενο που ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε να δώσει στους όρους «τηλεοπτική διαφήμιση» και «τηλεαγορά», κατά την έννοια του άρθρου 1 της οδηγίας 89/552, πρέπει να εκτιμηθεί υπό το φως των συμφραζομένων και του σκοπού που επιδιώκει η επίμαχη κανονιστική ρύθμιση.

26 Όπως προκύπτει από την εικοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 89/552, ο κοινοτικός νομοθέτης θέλησε να εξασφαλίσει πλήρως και προσηκόντως την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, όπως είναι οι τηλεθεατές, υποβάλλοντας τις διάφορες μορφές προώθησης, όπως είναι η τηλεοπτική διαφήμιση, η τηλεαγορά και η χορηγία, σε ελάχιστες προδιαγραφές και κριτήρια.

27 Προς τούτο, οι διατάξεις του κεφαλαίου IV της οδηγίας 89/552 που καθορίζουν τις προδιαγραφές και τα κριτήρια αυτά εκφράζουν τη βούληση του κοινοτικού νομοθέτη, όπως επισημαίνει ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 76 των προτάσεών του, να διακρίνει τις εν λόγω δραστηριότητες προώθησης από τις δραστηριότητες που εμπίπτουν σε άλλα προγράμματα, να τις καταστήσει σαφώς αναγνωρίσιμες από τους τηλεθεατές και να περιορίσει τον χρόνο μετάδοσής τους. Επομένως, η προστασία των καταναλωτών, όπως είναι οι τηλεθεατές, από την υπερβολική διαφήμιση αποτελεί ουσιώδη πτυχή του σκοπού της οδηγίας 89/552 (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2003, C-245/01, RTL Television, Συλλογή 2003, σ. I-12489, σκέψη 64).

28 Το άρθρο 1 της οδηγίας 89/552 προσδιορίζει ιδίως τις έννοιες των όρων «τηλεοπτική διαφήμιση» και «τηλεαγορά» ακριβώς για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Επομένως, πρέπει να εκτιμηθεί το περιεχόμενο των εννοιών αυτών υπό το φως του εν λόγω σκοπού.

29 Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο, προκειμένου να απαντήσει στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, πρέπει να εξετάσει αν παρόμοια με την επίμαχη στην κύρια δίκη εκπομπή πληροί τα κριτήρια που έθεσε ο κοινοτικός νομοθέτης για τον προσδιορισμό των εν λόγω εννοιών.

30 Όσον αφορά, πρώτον, την εφαρμογή των κριτηρίων του άρθρου 1, στοιχείο στ΄, της οδηγίας 89/552 για τον προσδιορισμό της έννοιας της τηλεαγοράς, διαπιστώνεται ότι στην επίμαχη εκπομπή που περιγράφεται στη σκέψη 15 της παρούσας

απόφασης ο ραδιοτηλεοπτικός σταθμός μεταδίδει απευθείας στο κοινό μια προσφορά που του επιτρέπει να μετάσχει σε τυχηρό παίγνιο έναντι πληρωμής τηλεφωνικής συνδιάλεξης.

31 Στην προκειμένη περίπτωση, ασκεί επιρροή το γεγονός ότι το κόστος της εν λόγω τηλεφωνικής συνδιάλεξης είναι αυξημένο σε σχέση με την κανονική χρέωση. Εξάλλου, δεν αμφισβητείται ότι τμήμα της χρέωσης της συνδιάλεξης αποδίδεται από την τηλεφωνική εταιρία στον ραδιοτηλεοπτικό σταθμό που μεταδίδει το τυχηρό παίγνιο. Συνεπώς, ο τηλεθεατής που συμβάλλει στη χρηματοδότηση του παιγνίου αυτού και, ως εκ τούτου, στα έσοδα του εν λόγω σταθμού, καλώντας τον ειδικό τηλεφωνικό αριθμό που εμφανίζεται στην οθόνη, έχει πρόσβαση στη δραστηριότητα που προτείνει ο σταθμός αυτός έναντι πληρωμής.

32 Εξάλλου, δύναται να αποτελεί παροχή υπηρεσιών δραστηριότητα που επιτρέπει στους χρήστες να μετέχουν, έναντι πληρωμής, σε τυχηρό παίγνιο (βλ., υπό την έννοια αυτή, για την οργάνωση λαχειοφόρου αγοράς, απόφαση της 24ης Μαρτίου 1994, C-275/92, Schindler, Συλλογή 1994, σ. I-1039, σκέψη 25· για τη διάθεση μηχανημάτων τυχηρών παιγνίων, απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 1999, C-124/97, Läärä κ.λπ., Συλλογή 1999, σ. I-6067, σκέψη 27, και για την εκμετάλλευση τυχηρών παιγνίων, απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2003, C-6/01, Anomar κ.λπ., Συλλογή 2003, σ. I-8621, σκέψη 56).

33 Στην προκειμένη περίπτωση, κατά τη διάρκεια της εκπομπής δίδεται άμεσα στους τηλεθεατές η δυνατότητα να μετάσχουν σε τυχηρό παίγνιο, αφού τους παρέχονται οι απαραίτητες πληροφορίες για να επικοινωνήσουν με τον παρουσιαστή του προγράμματος και να βγουν στον αέρα ή, αν αυτό δεν καταστεί δυνατό, να εγγραφούν στην εβδομαδιαία κλήρωση. Ο τηλεθεατής που καλείται από τον παρουσιαστή να μετάσχει στον διαγωνισμό της εκπομπής αποδέχεται την προσφορά καλώντας τον ειδικό τηλεφωνικό αριθμό που εμφανίζεται στην οθόνη. Από τη στιγμή που απαντά η ORF, αρχίζει η διαδικασία της χρέωσης, το δε αυξημένο κόστος της συνδιάλεξης χρεώνεται στον λογαριασμό του τηλεφώνου του τηλεθεατή ο οποίος, κατά τον χρόνο αυτό, επιλέγει να παίξει ζωντανά στον αέρα ή, ενδεχομένως, αποκτά δικαίωμα συμμετοχής στην εναπομένουσα κλήρωση.

34 Επομένως, ο ενδιαφερόμενος τηλεθεατής αποδέχεται προσφορά συμμετοχής σε παίγνιο με την ελπίδα να αποκομίσει όφελος. Υπό τις συνθήκες αυτές, ο ραδιοτηλεοπτικός σταθμός, επιτρέποντας στον τηλεθεατή να μετάσχει σε τυχηρό παίγνιο, του παρέχει υπηρεσία έναντι πληρωμής.

35 Ωστόσο, προκειμένου να χαρακτηριστεί το επίμαχο παίγνιο ως «τηλεαγορά», κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο στ΄, της οδηγίας 89/552, πρέπει επίσης να εξακριβωθεί αν η εν λόγω εκπομπή ή μέρος της, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, συνιστά πραγματική παροχή υπηρεσιών. Συναφώς, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει το σύνολο των πραγματικών περιστατικών της κύριας υπόθεσης.

36 Επομένως, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο της εκτίμησης αυτής να λάβει υπόψη, πρώτον, τον σκοπό της εκπομπής στην οποία εντάσσεται το παίγνιο, δεύτερον, τη σημασία του παιγνίου στο πλαίσιο της εκπομπής από άποψη χρόνου και προσδοκώμενων οικονομικών ωφελειών σε σχέση με τα αναμενόμενα οικονομικά οφέλη της εκπομπής στο σύνολό της και, τρίτον, το είδος των ερωτήσεων προς τους υποψηφίους.

37 Σημειωτέον ότι παρόμοιο με το επίμαχο στην κύρια δίκη παίγνιο μπορεί να συνιστά «τηλεαγορά», κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο στ΄, της οδηγίας 89/552, μόνον αν αποτελεί πραγματική αυτοτελή οικονομική δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών και δεν περιορίζεται σε απλή ψυχαγωγία στο πλαίσιο της εκπομπής (βλ., αναλογικά, για τυχηρό παίγνιο σε περιεχόμενο περιοδικού, απόφαση της 26ης Ιουνίου 1997, C-368/95, Familiapress, Συλλογή 1997, σ. I-3689, σκέψη 23).

38 Πράγματι, δεν αποκλείεται ο ραδιοτηλεοπτικός σταθμός να έχει απλώς την πρόθεση, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της εκπομπής στο πλαίσιο της οποίας εντάσσεται το παίγνιο, να καταστήσει την εκπομπή διαλογική χωρίς ωστόσο να θέλει να προβεί σε πραγματική παροχή υπηρεσιών στον τομέα των τυχηρών

παιγνίων, ιδίως αν το παίγνιο αυτό καταλαμβάνει δευτερεύουσα θέση στο περιεχόμενο και τον χρόνο της ψυχαγωγικής εκπομπής και, ως εκ τούτου, δεν αλλοιώνει τη φύση της, και αν οι ερωτήσεις που απευθύνονται στους υποψηφίους δεν έχουν σχέση με την προώθηση αγαθών ή υπηρεσιών στο πλαίσιο εμπορικής, βιομηχανικής ή βιοτεχνικής δραστηριότητας ή άσκησης ελευθέριου επαγγέλματος. Το ίδιο ισχύει αν τα αναμενόμενα από το παίγνιο αυτό οικονομικά οφέλη αποδεικνύονται εντελώς δευτερεύοντα σε σχέση με το οικονομικό όφελος από την εκπομπή στο σύνολό της.

39 Όσον αφορά, δεύτερον, την εφαρμογή των κριτηρίων του άρθρου 1, στοιχείο γ΄, της οδηγίας 89/552, για τον καθορισμό της έννοιας της τηλεοπτικής διαφήμισης πρέπει να εξεταστεί αν, στο πλαίσιο παρόμοιας με την επίμαχη στην κύρια δίκη εκπομπή, η προτροπή των τηλεθεατών να καλέσουν ειδικό τηλεφωνικό αριθμό για να μετάσχουν, έναντι πληρωμής, σε τυχηρό παίγνιο συνιστά μορφή τηλεοπτικής ανακοίνωσης που μεταδίδεται για λόγους αυτοπροβολής από επιχείρηση στο πλαίσιο εμπορικής δραστηριότητας με σκοπό την προώθηση της παροχής υπηρεσιών και αγαθών.

40 Το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες ως προς τον χαρακτηρισμό ως «τηλεοπτικής διαφήμισης» ανακοίνωσης που περιλαμβάνεται στην επίμαχη στην κύρια δίκη εκπομπή ή σε μέρος της μόνο στην περίπτωση που η εν λόγω εκπομπή δεν συνιστά τηλεαγορά. Με βάση τα διαλαμβανόμενα στις σκέψεις 35 έως 38 της παρούσας απόφασης, από τα οποία προκύπτει ότι δεν μπορεί να υπάρχει τηλεαγορά χωρίς πραγματική παροχή υπηρεσιών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η επίμαχη ανακοίνωση εντάσσεται στο πλαίσιο ψυχαγωγικής εκπομπής.

41 Δεδομένου ότι το άρθρο 1, στοιχείο γ΄, της οδηγίας 89/552 καλύπτει κάθε μορφή τηλεοπτικής ανακοίνωσης, πρέπει να γίνει επίσης δεκτό ότι η απάντηση στο ερώτημα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο προϋποθέτει ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη όλα τα στοιχεία της εκπομπής ή του μέρους της προκειμένου να εξακριβωθεί αν υπάρχει η πρόθεση να μεταδοθεί στους τηλεθεατές τηλεοπτική διαφήμιση. Επομένως, δεν πρέπει να περιοριστεί η εκτίμηση αυτή μόνο στη μορφή της ανακοίνωσης που αποτελεί η εμφάνιση στην οθόνη ειδικού τηλεφωνικού αριθμού ο οποίος επιτρέπει την πρόσβαση στο παίγνιο.

42 Συναφώς, δεν αμφισβητείται ότι ο ραδιοτηλεοπτικός σταθμός, προτρέποντας, μέσω της ανακοίνωσης αυτής, τους τηλεθεατές να παρακολουθήσουν την εν λόγω εκπομπή, σκοπεί να την προωθήσει καθιστώντας την πιο ελκυστική μέσω της προοπτικής συμμετοχής σε παίγνιο από το οποίο μπορούν να αποκομίσουν όφελος. Πάντως, γενικότερα, κάθε ραδιοτηλεοπτικός σταθμός σκοπεί να καταστήσει ελκυστικές όλες τις τηλεοπτικές εκπομπές που έχει το δικαίωμα να μεταδίδει. Εντεύθεν δεν μπορεί να συναχθεί ότι κάθε μορφή ανακοίνωσης που στοχεύει να καταστήσει ελκυστικές τις εν λόγω εκπομπές συνιστά τηλεοπτική διαφήμιση.

43 Κατά συνέπεια, πρέπει να ερευνηθεί αν η ειδική αυτή μορφή ανακοίνωσης που αποτελεί η προτροπή σε συμμετοχή σε τυχηρό παίγνιο παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που μπορούν να της προσδώσουν τον χαρακτήρα τηλεοπτικής διαφήμισης.

44 Διαπιστώνεται ότι η ανακοίνωση αυτή και το παίγνιο στο οποίο παρέχει πρόσβαση σκοπούν να προτρέψουν τον τηλεθεατή να μετάσχει άμεσα στο περιεχόμενο της εκπομπής. Η εν λόγω ανακοίνωση αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της εκπομπής αυτής και καταρχήν δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον από μόνη της.

45 Πάντως, το παίγνιο θα μπορούσε με το περιεχόμενό του να προωθεί έμμεσα την αξία των προγραμμάτων του σταθμού μετάδοσης, ιδίως αν οι ερωτήσεις που απευθύνονται στον υποψήφιο προϋποθέτουν τη γνώση των λοιπών εκπομπών του σταθμού αυτού και ενθαρρύνουν έτσι τους εν δυνάμει υποψηφίους να τις παρακολουθούν. Το ίδιο θα ίσχυε αν τα βραβεία ήταν παράγωγα προϊόντα για την προώθηση των προγραμμάτων αυτών όπως οι μαγνητοσκοπήσεις. Υπό παρόμοιες συνθήκες, η ανακοίνωση στο πλαίσιο της εκπομπής αυτής ή μέρους της θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως τηλεοπτική διαφήμιση εν είδει αυτοπροβολής. Η ανακοίνωση θα μπορούσε επίσης να χαρακτηριστεί ως τηλεοπτική διαφήμιση αν τα αγαθά και οι υπηρεσίες ως βραβεία αποτελούσαν αντικείμενο παρουσίασης ή προώθησης για την ενθάρρυνση των τηλεθεατών να αποκτήσουν τα αγαθά και να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες αυτές.

46 Διαπιστώνεται ότι τα στοιχεία που διαθέτει το Δικαστήριο δεν του αρκούν για να εκτιμήσει αν παρόμοια με την επίμαχη στην κύρια δίκη εκπομπή ή μέρος της εμπίπτει στην περίπτωση αυτή. Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να προβεί στην εκτίμηση αυτή.

47 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, η απάντηση στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν είναι ότι το άρθρο 1 της οδηγίας 89/552 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εκπομπή ή μέρος εκπομπής, κατά τη διάρκεια της οποίας ραδιοτηλεοπτικός σταθμός παρέχει στους τηλεθεατές τη δυνατότητα να μετάσχουν δια της απευθείας κλήσεως ειδικού τηλεφωνικού αριθμού και, ως εκ τούτου, έναντι πληρωμής σε τυχηρό παίγνιο,

— εμπίπτει στην κατ' άρθρο 1, στοιχείο στ΄, της εν λόγω οδηγίας έννοια της τηλεαγοράς, υπό την προϋπόθεση ότι η εκπομπή αυτή ή το μέρος της αποτελεί πραγματική παροχή υπηρεσιών λαμβανομένου υπόψη, πρώτον, του σκοπού της εκπομπής στην οποία εντάσσεται το παίγνιο, δεύτερον, της σημασίας του παιγνίου στο πλαίσιο της εκπομπής από άποψη χρόνου και προσδοκώμενων οικονομικών ωφελειών σε σχέση με τα αναμενόμενα οικονομικά οφέλη της εκπομπής στο σύνολό της και, τρίτον, του είδους των ερωτήσεων προς τους υποψηφίους·

— εμπίπτει στην κατ' άρθρο 1, στοιχείο γ΄, της εν λόγω οδηγίας έννοια της τηλεοπτικής διαφήμισης, υπό την προϋπόθεση ότι το παίγνιο αυτό, λόγω του σκοπού και του περιεχομένου του καθώς και των συνθηκών υπό τις οποίες παρουσιάζονται τα βραβεία, συνίσταται σε ανακοίνωση που προτρέπει τους τηλεθεατές να αποκτήσουν τα αγαθά και να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες που παρουσιάζονται ως βραβεία ή προωθεί εμμέσως εν είδει αυτοπροβολής την αξία των προγραμμάτων του οικείου σταθμού.

Επί των δικαστικών εξόδων

48 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 1 της οδηγίας 89/552/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 1989, για τον συντονισμό ορισμένων νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών σχετικά με την άσκηση τηλεοπτικών δραστηριοτήτων, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 97/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1997, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εκπομπή ή μέρος εκπομπής, κατά τη διάρκεια της οποίας ραδιοτηλεοπτικός σταθμός παρέχει στους τηλεθεατές τη δυνατότητα να μετάσχουν δια της απευθείας κλήσεως ειδικού τηλεφωνικού αριθμού και, ως εκ τούτου, έναντι πληρωμής σε τυχηρό παίγνιο,

— **εμπίπτει στην κατ' άρθρο 1, στοιχείο στ΄, της εν λόγω οδηγίας έννοια της τηλεαγοράς, υπό την προϋπόθεση ότι η εκπομπή αυτή ή το μέρος της αποτελεί πραγματική παροχή υπηρεσιών λαμβανομένου υπόψη, πρώτον, του σκοπού της εκπομπής στην οποία εντάσσεται το παίγνιο, δεύτερον, της σημασίας του παιγνίου στο πλαίσιο της εκπομπής από άποψη χρόνου και προσδοκώμενων οικονομικών ωφελειών σε σχέση με τα αναμενόμενα οικονομικά οφέλη της εκπομπής στο σύνολό της και, τρίτον, του είδους των ερωτήσεων προς τους υποψηφίους·**

— **εμπίπτει στην κατ' άρθρο 1, στοιχείο γ΄, της εν λόγω οδηγίας έννοια της τηλεοπτικής διαφήμισης, υπό την προϋπόθεση ότι το παίγνιο αυτό, λόγω του σκοπού και του περιεχομένου του καθώς και των συνθηκών υπό τις οποίες παρουσιάζονται τα βραβεία, συνίσταται σε ανακοίνωση που προτρέπει τους τηλεθεατές να αποκτήσουν τα αγαθά και να χρησιμοποιήσουν τις υπηρεσίες που παρουσιάζονται ως βραβεία ή προωθεί εμμέσως εν είδει αυτοπροβολής την αξία των προγραμμάτων του οικείου σταθμού.**

(υπογραφές)